Aan Stuurgroep de Nieuwe Meervaart e.o.
Van Projectgroep de Nieuwe Meervaart e.o.
Btrft Tussenstand participatieproces
Datum 25 januari 2021

Gevraagd besluit

a. *Kennis nemen van deze tussenrapportage*
b. *Bepalen of locatiescope voor de Nieuwe Meervaart blijft bij voorkeurslocatie of uitgebreid wordt met extra locaties*
c. *Bepalen of er een voorkeur wordt uitgesproken bij een locatie wanneer de locatiescope wordt uitgebreid*

---

1. Besluit gemeenteraad

Op 2 juli 2020 heeft de gemeenteraad van Amsterdam ingestemd met een voorkeurslocatie voor de Nieuwe Meervaart aan de zuidwestoever in de Sloterplas. Als voorwaarde voor de verdere uitwerking van deze locatie is het belang benadrukt van een integrale benadering van nieuwbouw, openbare ruimte en de aansluiting tussen oever en Sloterplas, met behoud van zoveel mogelijk groen. Tevens is bij moties 822 en 823 (Van Renssen) opgeroepen tot participatie, waarbij de uitkomst zwaarwegend betrokken moet worden in de verdere bestuurlijke besluitvorming over de gebiedsontwikkeling (investeringsbesluit fase 2 Centrum Nieuw-West) en de Nieuwe Meervaart.

2. Participatie

Vanaf medio oktober 2020 loopt dit participatieproces. Gestart is met een huis-aan-huis verspreide informatiekrant en een enquête. Vervolgens heeft op 12 november 2020 een brede onlinebijeenkomst plaats gevonden over de resultaten van deze enquête en zijn zes themabijeenkomsten aangekondigd. Inmiddels hebben er vier themabijeenkomsten plaats gevonden met, parallel hieraan, dezelfde gesprekken via een Opp App: (a) Centrumontwikkeling en locatieafweging; (b) Voor wie is Osdorpplein, Meervaart en Osdorp nu en in de toekomst; (c) Landschap, water en ecologie; en (d) De ideale Meervaart.

Wat nog volgt op respectievelijk 1, 8 en 22 februari is de themabijeenkomst over cultuur en cultuurhistorie, de themabijeenkomst over bereikbaarheid en de afrondende bijeenkomst over het concept-ambitiedocument.

Om een zo breed mogelijke inbreng te krijgen, is een breed palet aan participatiemiddelen ingezet. Naast, zoals hiervoor genoemd, een informatiekrant, een enquête, huis-aan-huis verspreide brieven, mails, de Opp App (inclusief lancering) en een intensieve doelgroep- en gebiedsgerichte sociale mediacampagne (met oproepen, films, verwijzingen) zijn netwerken in Nieuw-West actief benaderd.

De respons op de enquête en het aantal unieke deelnemers bij de eerste online bijeenkomst is goed. De Opp App bereikt tot nu toe afhankelijk van het thema tussen de 78 en 229 deelnemers en levert redelijk diverse reacties op. Deelname aan de themabijeenkomsten is beperkt en eenzijdig wat betreft de inbreng: zo'n 35 – 45 bewoners. Met deze bewoners wordt, per themabijeenkomst, veel besproken door in klein verband, vervolggesprekken in 4 – 7 break outrooms te voeren.

Onze indruk is dat alle mogelijke communicatie is ingezet om aandacht te vragen voor het participatieproces. De sociale media en de projectsite krijgen veel aandacht. De respons op de enquête (inclusief reacties op open vragen), de Opp App en de themabijeenkomsten tezamen geeft

3. Algemene observaties

Op basis van de enquête en de vier themabijeenkomsten hebben wij de volgende algemene observaties:

a. Breed maatschappelijk draagvlak voor de Meervaart: in de jaren '70 is de samenleving de keus voorgelegd voor een overdekte ijsbaan of een cultuurcentrum in Osdorp. Een overgrote meerderheid koost voor het laatste. Deze maatschappelijke ondersteuning bleef er ook vanaf de opening: in de eerste jaren draaide de Meervaart op veel vrijwilligers. Inmiddels is de Meervaart geprofessionaliseerd, verbouwd en heeft het een sterke en onderscheidende positie in Nieuw-West, Amsterdam en de regio verworven. De maatschappelijke ondersteuning voor de Meervaart is echter nog onverminderd groot. Ook is er begrip voor dat de Meervaart mee wil blijven groeien met het Osdorpplein, Nieuw-West en Amsterdam. De programmatische ideeën die de Meervaart hiervoor heeft, sluiten in belangrijke mate aan bij de behoeften en wensen vanuit de samenleving.
b. Verdeeld beeld over voorkeurslocatie: het gemiddelde cijfer uit de enquête, waarin gevraagd werd naar een cijfer voor de voorkeurslocatie, was een 5. Van het totaal aantal respondenten (2.497) gaf 49,9% de voorkeurslocatie het cijfer 1 tot en met 5 en 50,1% het cijfer 6 tot en met 10. Dit verdeelde beeld is gedurende het participatieproces niet gewijzigd. Wat uit het participatieproces wel op te maken is, dat er deels nieuwe onderwerpen zijn die van belang worden geacht in de locatiekeuze.
c. Voorkeurslocatie blokkeert ruimtelijk en mentaal: de voorkeurslocatie 'op de zuidwestoever, in de Sloterplas' brengt het gesprek over een integrale kwaliteitsverbetering niet veel verder. Tegenstanders herhalen hun argumenten onder verwijzing naar de ontwerpidealen van het aup (licht, lucht en ruimte) en Erfgoedvereniging Heemschut heeft het verzoek tot gemeentelijk beschermd stadgezicht voor de gehele Sloterplas en oevers ingediend. Voorstanders haken af. De kans die de Nieuwe Meervaart biedt voor Nieuw-West, het Osdorpplein en de Sloterplas raakt eerder uit dan in beeld.
d. Nieuwe inzichten over wat belangrijk is: uit het participatieproces zijn gedeelde waarden te formuleren die een deels andere kijk op de locatieafweging en ontwerpopgave voor de Nieuwe Meervaart bieden. Of zoals een citaat uit de recent verschenen biografie over Hans van Mierlo dit misschien wel treffend samenvat: "(...) Vaak wordt pas aan het einde van een lange weg het verkeerde uitgangspunt zichtbaar."

4. Gedeelde waarden

In het participatieproces is, vanuit verschillende invalshoeken en mede op basis van eerdere voorstellen, onderzoeken en plannen[1], de vraag gesteld wat men belangrijk vindt aan Nieuw-West, de Sloterplas, het Osdorpplein en de Nieuwe Meervaart. Hier komen de volgende waarden uit voort:

a. ***Profileren en versterken van unieke kwaliteiten Nieuw-West***: het Algemeen Uitbreidingsplan Amsterdam, met de Westelijke Tuinsteden als grootste stadsuitbreiding, heeft een uniek samenspel landschap en verstedelijking opgeleverd. Tot op de dag van vandaag ervaart men hoe belangrijk 'licht, lucht en ruimte' is, hoe sterk Nieuw-West zich hiermee onderscheidt, wat voor talrijke recreatieve mogelijkheden dit biedt en hoe aantrekkelijk het is om midden in een

[1] Geraadpleegde bronnen:
- Uitwerkingsplan Zuidwestoever Sloterplas (gemeente Amsterdam, mei 2013)
- Uitwerkingsplan Uitbreiding Meervaartcomplex (gemeente Amsterdam, juni 2013)
- Locatievergelijking Nieuwbouw De Meervaart CNW – concept (gemeente Amsterdam, februari 2017)
- Haalbaarheidsstudie Theater de Meervaart (UNStudio, mei 2018)
- De Nieuwe Meervaart, advies 2019-2 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, januari 2019)
- De Nieuwe Meervaart, advies 2019-27 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, december 2019)
- Locatieonderzoek De Nieuwe Meervaart – concept (Urhahn en Mecanoo, december 2019)
- Haalbaarheid exploitatie Nieuwe Meervaart (Blueyard, april 2020)
- Ruimtelijke studie visie Nieuwe Meervaart (gemeente Amsterdam, april 2020)
- De Nieuwe Meervaart, advies 2020-11 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, juli 2020)

stad die verder verstedelijkt het buitengevoel zo nabij te hebben. De Nieuwe Meervaart moet deze kenmerken en kwaliteiten versterken:
- Licht, lucht en ruimte
- Lange zichtlijnen met de 'illusie van het oneindige landschap'
- Een samenhangend landschap van polder (grote schaal) tot voor de deur (kleine schaal)
- Vele recreatieve mogelijkheden
- Duidelijke contrasten tussen verstedelijking en openbare ruimte/openbaarheid
- Aantrekkelijke en toegankelijke plekken 'van ons allemaal'

b. ***Niet of zo min mogelijk in de Sloterplas***: de essentie van het ruimtelijk ontwerp van de Sloterplas is de opbouw van twee stedelijke koppen aan de uiteinden met groene flanken langs de lange zijde (met een aaneenschakeliing van open ruimtes, een afwisseling van beplanting met open speelweides, reliëf en gebogen maar strakke lijnvorming in beplanting en oevers) en de suggestie van een schaalloos bergmeer. De historische vorm van de droogmakerij Sloterdijkermeerpolder is door Cornelis van Eesteren aangepast, onder andere door de twee stedelijke koppen niet tegenover elkaar te plaatsen, maar ten opzichte van elkaar te draaien. Daardoor ontstaat, in de lengterichting van de Sloterplas kijkend, een as-verdraaiing die de illusie van oneindigheid oproept. De bebouwing, zoals de Nieuwe Meervaart, ligt daarbij in de tweede linie.
   Deze ontwerpprincipes worden in het participatieproces niet alleen herkend en ervaren, maar ook innig omarmd. Wanneer hierover verder wordt doorgepraat, valt op dat het blauw misschien nog wel van hogere waarde ervaren wordt dan het groen. Dit maakt voor sommigen bebouwing op de oever, mits onderdeel van het landschap en niet of zo min mogelijk in het water, bespreekbaar.
c. ***Activeren van functies hoofdgroenstructuur en water***: voorzieningen in het landschap en mogelijk ook met nieuwbouw (onder, langs, tegen gevels, bovenop) die een verbetering bieden aan de groene recreatie, het leefklimaat, de waterhuishouding, hittedemping, luchtkwaliteit, biodiversiteit en watergebruik en -kwaliteit. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een integrale kwaliteitsverbetering van 'groen en blauw'.
d. ***Aantrekkelijke en continue wandelpromenade op zuidoever***: het Sloterpark is niet in één keer ontworpen en aangelegd, maar bestaat uit verschillende parkconcepten, sferen, ontwerpprincipes en gebruik. Romantisch tegenover functioneel, een Engelse landschapsstijl naast een modernistische. Wat domineert is een inrichting gericht op recreatief gebruik. Belangrijk onderdeel hiervan is de zuidoever. In het participatieproces zijn hierover twee boodschappen afgegeven. Waardeer de zuidoever voor wat het nu al is. Het is de plek van samenkomst, van bijzondere collectieve gebeurtenissen (zoals de 4 mei herdenking), van rust en reuring. Maar tegelijkertijd wordt als boodschap meegegeven dat het als 'landschappelijk balkon' van het Osdorpplein en als onderdeel van het Rondje Sloterplas verbetering behoefte, met als bijkomende kans om zo ook invulling te geven aan opgaven als klimaatverandering, waterkwaliteit en ecologie. Bepleit wordt een meer samenhangende herinrichting voor velerlei gebruik, variërend van een herkenbare locatie voor collectieve gebeurtenissen (zoals de 4 mei-herdenking) tot faciliteiten voor sport, yoga, vissen, picknick, et cetera. Onderdeel van deze herinrichting is het verbeteren van de ontbrekende schakel in de hoek Lelylaan/Meer en Vaart, zodat er een continue promenade ontstaat.
e. ***Transparant, laagdrempelig en bij voorkeur alzijdig gebouw***: de huidige Meervaart wordt ervaren als een 'gesloten doos'. In het participatieproces wordt daarom gevraagd om een gebouw waar je goed kan zien wat er binnen gebeurt (transparant), waar je makkelijk naar toe gaat (laagdrempelig, uitnodigend) en dat geen of zo min mogelijk achterkanten heeft.
f. ***Dynamisch gebouw met binnen- en buitenactiviteiten***: in het participatieproces is er begrip voor dat de Nieuwe Meervaart meegroeit met Nieuw-West en Amsterdam. Dat meegroeien betekent een groter gebouw, maar vooral ook een gebouw dat dynamisch is. Oftewel een gebouw dat zich leent voor veelsoortige producties, activiteiten en evenementen, kan 'meebewegen met de seizoenen' en de tijd en, uniek voor Amsterdam, ook een buiten- of festivallocatie heeft.

g. ***Eigentijds, trots en groen gebouw***: de Nieuwe Meervaart moet meer dan een multifunctioneel en flexibel gebouw zijn. Het moet een gebouw worden waar Nieuw-West trots op is, waarbij het begrip 'iconisch' voor sommige de lading dekt, maar voor anderen teveel neigt naar ' ouderwetse starchitectuur'. De nieuwbouw moet eerder eigentijds zijn, waarbij vaak genoemd wordt dat het een ultieme expressie moet geven aan duurzaamheid. Gewenst wordt dat het groen het gebouw in gaat (in plaats van een gebouw dat alleen maar te gast is in het groen), het een groene uitstraling heeft en bij voorkeur een openbaar dak heeft met een wijds uitzicht op de Sloterplas en Nieuw-West.
h. ***Afwaarderen en verbeteren oversteekbaarheid van Meer en Vaart***: wat, ten opzichte van het oorspronkelijke ontwerp voor de Meer en Vaart, resteert is een optelsom van verkeersmodaliteiten die elkaar in de weg zitten: tram, westtangent, auto, fiets en voetganger. In het Mobiliteitsplan Nieuw-West wordt een afwaardering voorgesteld: nog maar eenrichtingsverkeer (van Lelylaan naar Landtong), maximaal 50 km/uur en meer verblijfsruimte. Met deze afwaardering kan mogelijk zelfs terug gegrepen worden op het oorspronkelijke groenontwerp voor Meer en Vaart met vijf bomenrijen en bossages. Uit de eerste themabijeenkomsten vernemen wij dat het verbeteren van de oversteekbaarheid, met bijzondere aandacht voor een logische route van Osdorpplein naar de Nieuwe Meervaart, gewenst is. Dit voorlopige beeld zal getoetst en verder aangescherpt worden tijdens de themabijeenkomst over bereikbaarheid van 8 februari.
i. ***Benutten op ov-bereikbaarheid***: op korte termijn is een ov-hub voorzien. Wanneer de oostwestlijn wordt aangelegd, ontstaat er een kans om het Osdorpplein, de Sloterplas en de Nieuwe Meervaart voor de regio te ontsluiten. De locatie van de Nieuwe Meervaart dient zo optimaal mogelijk aan te sluiten bij deze ov-faciliteiten.
j. ***Onderdeel van het Osdorpplein***: de Meervaart heeft in de afgelopen decennia bewezen bij te dragen aan de aantrekkingskracht, levendigheid en identiteit van het Osdorpplein. De brede programmering voor uiteenlopende doelgroepen is hier een van de belangrijkste succesfactoren voor geweest. Of er sprake is van combinatiebezoek – naar de Meervaart en winkelen of naar de Meervaart en de Sloterplas wordt getwijfeld. Het draagt wel bij aan een compleet centrum. En daarom komt uit het participatieproces naar voren dat bij voorkeur de Nieuwe Meervaart in het centrum blijft.
k. ***Verbinden van schaal- en belevingsniveaus:*** het Osdorpplein wordt hét centrum van Nieuw-West. Dit betekent een intensieve verstedelijking, meer bewoners en bezoekers, meer variatie in winkels en voorzieningen en meer ontmoetingsplekken. Van belang is om hierbij de eigenheid te bewaren en te versterken, met de unieke kenmerken en kwaliteiten van Nieuw-West (zie a) als uitgangspunt. De Meervaart kan hierbij – als ontmoetingsplek, als culturele voorziening, als trekker en als gebouw – een fysieke, culturele en mentale verbinding leggen tussen de menselijke maat (dichtbij, laagdrempelig, gastvrij, ontmoeting), de profilering van het Osdorpplein als centrum van Nieuw-West en de positie die dit centrum inneemt in Groot-Amsterdam.

5. Locatiewaardering

Het gesprek over de Nieuwe Meervaart gaat niet alleen over het gebouw en zijn locatie. Het gaat ook over grotere, maatschappelijke vragen als de identiteit/eigenheid van Nieuw-West en het Osdorpplein, om hieraan duurzaam betekenis te geven, om culturele diversiteit, maar ook meer zakelijke afwegingen zoals de bedrijfsvoering van de Meervaart en het maatschappelijk rendement van publieke middelen. Deze aspecten zijn niet zonder meer vergelijkbaar. De waarden, opgehaald in het participatieproces, geven wel verdere richting.

Wij stellen voor om twee eerder onderzochte locaties opnieuw af te laten vallen, te weten:
- Stadsdeelkantoor: reeds andere ontwikkelingen voorzien
- Landtong: recent heringericht (2 horeca paviljoens, fietsbrug, herinrichting openbare ruimte. Uitkopen en/of verplaatsen horeca schaadt het vertrouwen van de partners en is

kapitaalvernietiging. Dit wordt herkend in het participatieproces, waarbij aanvullend hierop is gesteld dat de huidige inrichting zeer wordt gewaardeerd.

Wij stellen voor om alternatieve locaties die voorgedragen zijn in het participatieproces ook af te laten vallen, omdat deze buiten het Osdorpplein vallen, zoals:
- Talentenhuis
- Station Lelylaan
- Plein '40-'45
- Tuinen van West
- Stadspark Osdorp
- Sportpark Ookmeer.

Wat resteert en aansluit op het uitgangspunt om zo min mogelijk in het water te landen, zijn drie locaties:
- Huidige locatie Meervaart. Zie schets: met uitkragende gebouwdelen over Meer en Vaart, een toegankelijk dak en programmamaximalisatie.
- Zuidwestoever geheel/grotendeels op de oever. Zie schets: een gebouw met een bescheiden footprint op de oever en met name gestapelde, uitkragende zalen. Met een atrium over de Meer en Vaart, waardoor de nieuwe en huidige locatie fysiek met elkaar verbonden raken.
- Hoek Meer en Vaart geheel/grotendeels op de oever. Zie schets: een gebouw met een welvend groen dak dat in het landschap is ingepast (waaronder voorlangs een continue openbare route langs de Sloterplas). Vanaf de openbare ruimte een doorgang door het gebouw; als venster op de Sloterplas.

–

	Huidige locatie	Zuidwestoever (grotendeels) op oever	Hoek Lelylaan/Meer en Vaart (grotendeels) op oever
Profiteren en versterken unieke kwaliteiten Nieuw-West	+	-	+/-
Activeren hoofdgroenfuncties en watergebruik en -kwaliteit	o	+	+
Aantrekkelijke en continue wandelpromenade zuidoever	+	-	+
Transparant, laagdrempelig en bij voorkeur alzijdig gebouw	+	+	+
Dynamisch gebouw met binnen- en buitenactiviteiten	-	+	+
Eigentijds, trots en groen gebouw	-	+	+
Afwaarderen en verbeteren oversteekbaarheid Meer en Vaart	-	+	+
Benutten ov-bereikbaarheid	o	o	+
Verbinden van schaal- en belevingsniveaus	o	o	+